

האם הערבים מסוגלים

גם לפני בעייה גיאוגרפית חמורה, במידה שתבקש לבצע פעולה צבאית נגד ישראל. שני הסכמי-הפרדה הותירו את כוחות ישראל ומצריים בחצייהאי סיני, כשהם מופרדים על-ידי רצועה רחבה ועליה רכסי הרים שבמרכזו עוברים רק שלושה מע" ברים צרים.

קיימים שטחים נרחבים נוספים, משני הצדדים, שבהם מותרת נוכחות כוחות בהגבלה חמורה (והמגיעים עד לתעלת-סואץ מן העבר המצרי שלה). ציוותי-אית-ראה אמריקאיים יושבים על המעברים, ומתפקידם לדווח לכל אחד מן הצדדים במידה שמתרחשת פעילות צבאית בלתי-מאושרת מן העבר האחר. בנסיבות אלה, חזרה על האפתעה של 1973 תהיה כימעט בלתי-אפשרית, וקשה יהיה לבצע תקיפה מצרית כלשהי.

מאגר הנשק

של סוריה

צב כוחה הצבאי של סוריה טוב בהרבה מזה של מצריים, מאחר שהיא לא סבלה מניתוק זרם האספקה הרוסי. הצבא הסורי ניבנה מחדש עד לרמה מסויימת מעל לזו שהיתה לו לפני מלחמת 1973 — ובמיקרה של חיל-האוויר, בשיעור ניכר מעל לכך. ואכן, באחרונה הצהיר קצין-צבא ישראלי בכיר: „לסוריה יש כיום מאגרי-נשק גדול מכפי שיהיה ביכולתה להניע ביום הראשון למלחמה.“ קשייה הצבאיים של סוריה, כרגע, נובעים משתי בעיות אחרות. ראשית, היא עדיין אינה מסוגלת להילחם בישראל בהצלחה ללא תמיכה מצרית, שאותה קשה יהיה לגייס כרגע. שנית, שיעור ניכר מן הצבא הסורי טרום בלבנון, והכוח הנותר לא יספיק כדי לבצע התקפה ברמת-הגולן.

גם מצבם של כוחות סוריה בלבנון אינו יוצר כל יתרון צבאי ערבי, כל עוד הם מוחזקים במרחק רב מן הגבול. על-מנת שלא להוות איום על הישראלים, מאידך, כל תנועה דרומה, לריכוז הכוחות הסוריים לשם ביצוע התקפה אפשרית על ישראל, תהיה מסוכנת ביותר, כיוון שהיא עלולה לגרום התקפה ישראלית שתמצא את הרסורים מפוזרים ומפורדים בין חזיתות לבי-נו והגולן.

גם מצבם של כוחות סוריה בלבנון אינו יוצר כל יתרון צבאי ערבי, כל עוד הם מוחזקים במרחק רב מן הגבול. על-מנת שלא להוות איום על הישראלים, מאידך, כל תנועה דרומה, לריכוז הכוחות הסוריים לשם ביצוע התקפה אפשרית על ישראל, תהיה מסוכנת ביותר, כיוון שהיא עלולה לגרום התקפה ישראלית שתמצא את הרסורים מפוזרים ומפורדים בין חזיתות לבי-נו והגולן.

פער

טכנולוגי

עקב שהצבאות הערביים הגובלים עם ישראל כימעט שלא הגבירו, מאז 1973, את כוחם הצבאי הכולל — למרות דיווחים מתמידים על רכישת נשק חדש — ישראל פרצה קדימה. כוחות-היבשה שלה יצאו נשכרים מתוספת של טנקי-שלה מתוצרת רוסית, וממישלו-נשק אמריקאיים שהגיעו עד לכדי 1000 טנקים יותר משהיו ברשותה ב-1973, ומישלוחים נוספים עתידים להגיע בשנים הקרובות. הפער הטכנולוגי בין הצידו הישראלי והערבי, שצומצם באורח זמני ב-1973 בגלל הנוחה ישראלית בתחומי הנשק — מונחה הלווחמה בחלקטרונית, גדל שוב — עם קבלת מיונות גדולות של ציוד אמריקאי מן הדגמים החדישים ביותר.

גם באוויר ניכר ההבדל באותו שיעור. חיל-האוויר הישראלי כיסה את 100 כלי-הטייס שאבדו לו, החליף 60 אחרים, הוציא מן השימוש את הדגמים הישנים לשימוש מילואים, והוסיף 70 כלי-טייס חדשים. עתה יש ברשותו 550 מטוסי-קרב של הקו הראשון, ועוד 60 במצבי-הכן (כולל 25 אפ"ח) (המשך בעמוד 33)

להיילחם?

הקושי להקדים קבלת מישלו-נשק ש-אותם יש להזמין שנים מראש, ומשום אייכולתה של ממשלת ארצות-הברית — מסיבות פוליטיות פנימיות — להעניק כל סיוע צבאי ממשי לבתי-הברית החדשה.

יש לציין גם שחיפושיה של מצריים אחר נשק בלטי יותר במישור הפירסומי מאשר בדחיסות הצורך במשא-ומתן. כתוצאה מכך, חיל-האוויר המצרי דל כיום בכ-140 כלי-טייס מכפי שהיה לפני ארבע שנים, וברשותו רק 488 מטוסי-קרב. הרכישות העיקריות מאז 1973 היו 30 מפציצי מיג 23 ו-25 סוקי. 20 ושני אלה סופקו למצריים על סמך חוזים ש-נחתמו עם בריית-המועצות עוד לפני ה-מלחמה.

לבצא המצרי יש רק מעט — אם בכלל — תחליפים לטנקים שאבדו לו ב-1973, ככל הידוע, ופירושו של דבר שלמרות המיספרים שפורסמו סביב ה-1,950 טנקים, עוצמת השיריון הממשתי שלו עומדת על כ-400 טנקים פחות מכך.

חומר באותה מידה מצב הציוד מתוצרת רוסיה שברשות הצבא המצרי, אחרי שלוש שנים של רעב לחליפים. סיונותיה של מצריים למצוא חלפים במקומות אחרים כימעט שלא נשאו פרי. הודו, למשל, מייצרת מטוסי מיג 21 ברישיון, אך בריית-המועצות אסרה עליה למכור חלפים למצריים. מתנתם של הסינים למצריים, באביב אשתקד, שהסתכמה בכמה מנועי מיג וחלפים אחרים, לא הועילה למלא את הצרכים.

מידת הנזק שיכול מחסור זה לגרום לבצא המצרי ולצידו היא, כמובן, בגדר סוד צבאי. אבל ידוע, למשל, שחיל-האוויר המצרי נאלץ להפחית את מיספר שעות הטיסה של טייסי החיג שלו מ-40 לשמונה בלבד בחודש, במשך שלוש השנים ה-אחרונות — דבר המפחית באורח משמיר עוטי מכושרו.

נוסף על בעיית הציוד תעמוד מצריים

שעה שישראל, שעליה לא ירחף איום גרעיני, תוכל להחזיק את כוחותיה מררי כזים.

משום כך, אפשרויותיהן הצבאיות של מדינות ערב מוגבלות מאד מכוח הנשק הגרעיני שבידי ישראל. אולם, מלחמה שמטרותיה מוגדרות ביותר (כביוש שטחים מסויימים, פגיעות כבדות בכוחות ישראליים, והנעת ממשלת ישראל ומעצמות העל להכיר בחיפתו של הצורך במו"מ על הסדר) עדיין תהיה בגדר האפשרות.

מלחמה מסוג זה לא הביאה להפעלת הנשק הגרעיני של ישראל ב-1973, והיא לא תביא לכך גם בעתיד. חזרה על מיל-חמת 1973 היא האיום המוסווה שמאחורי תביעת הערבים למו"מ על הסדר. אולם, האם יש בכוחן הצבאי של מדינות ערב לבצע זאת שוב?

במצב הנוכחי, ואם להביא בחשבון רק את המדינות הערביות הגובלות בישראל, התשובה תהיה בוודאי „לא“. עוצמתה ה-צבאית של סוריה גדולה רק במעט מכפי שהיתה ב-1973, ובאופן יחסי גדלה פחות מן הצדדים האחרים. ברצונו, מכל מקום, מפוזרים כוחותיה של סוריה ללא-תקנה בין רמת-הגולן, לבנון והגבול עם עיראק. עוצמתה הצבאית של ירדן גדלה בשיעור מרשים, אך היא עדיין מהווה מרכיב מיש-ני בחשיבותו במישור זה. זאילו כוחה הצבאי של מצריים מועט בהרבה מכפי ש-היה ב-1973, אפילו במושגים מוחלטים.

כוחה הצבאי

של מצריים

הירדה בעוצמתה הצבאית של מצריים נעוצה, רובה-ככולה, באמרי-בארגו-הנשק הרוסי, הנמשך זה יותר מ-שלוש שנים. נסיונותיה של מצריים לעקוף זאת על-ידי רכישת נשק ממקורות אחרים סוכלו בעיקר משום מחסור בכסף, משום

„אם לא יושג שלום ב-1977, תפרוץ מלחמה ב-1978!“ חזרי רים וטוענים מנהיגי מדינות ערב. האם יש ממש באיום זה? האם מסוגלים צבאות מדינות העימות עם ישראל להתמודד שוב עם צה"ל בשנה הקרובה או בשנה שלאחריה?

על שאות אזה מנסה להשיב עיתון ערבי בשפה האנגלית. זהו הירחון „המיוזח התיכון“, כתבי-עת תוניסי הוצא לאור בלונדון, שהוא אחד משופרות-התעמולה של העולם הערבי במערב-אירופה. תשובתו של כותב המאמר כי „המיוזח התיכון“ פסקנית וחד-משמעית: עליונותו הצבאית של צה"ל על צבאות ערב מוחלטת כיום, אלא שמצב זה עשוי להשי-תנות החזי מ-1978.

גם אם המאמר פורסם במיסגרת הלווחמה הפסיכולוגית שמנהלות מדינות-ערב נגד ישראל, כפי שי-עשו ערב מלחמת יום-הכיפורים, במטרה להרדימה ולרפות את כור-ננותה הצבאית, יש בו עניין די-קורא הישראלי.

להקו תירגמו המאמר, שנכתב בידי העיתונאי הכריטי צ'ארלס הוקי:

אם תסרב מדינת-ישראל לנהל משא-ומתן, חובה תהיה ללמד אותה לקח צבאי נוסף, ברוב הלקה של 1973, על-מנת להוכיח לה את הטיפשות והמחיר של סירובה. אולם — וזהו שאלה ש-ממנה התעלמו, ברוב טאקט, באחרונה — האם מסוגלות עתה מדינות ערב לצאת ל-מלחמה נוספת נוסח זו של 1973? האם יש ביכולתן לתקוף את ישראל השנה, או בשנה שלאחריה, עם תיקווה להצלחה כלשהי?

הישראלים אינם סבורים כך. מרי-דכי גור, רמטכ"ל צבא-ההגנה-לישי-ראל, הביע באחרונה את הדיעה כי ארצו הגיעה למעמד צבאי שבו נתחדשו ה-אופציות הישנות שלו: להנחת מהלומתי-מנע מוקדמת, או לאפשר לכוננותיה ה-ערביות של ישראל לתקוף ראשונה — ככל אחד מן המיקרים הללו, עם סבירות גבוהה של ניצחון ישראלי.

דיעה זו נחאשרה על-ידי תקציב-הבי-טחון האחרון של ישראל, הנמוך — בי-מושגים ממשיים (בהתחשב באינפלציה) מזה של השנה שעברה. הישראלים מאמי-נים כי הם פתרו את הבעיות הטאקטיות שהציקו להם ב-1973, וכי הצליחו לצייד את צבאם מחדש בשיעור מספיק בחולט-להצדקת האטת קצב הרכש הצבאי.

באמתחתם של הישראלים סיבה בלתי-מעוררת אתה לביטחונם: הנשק ה-גרעיני. מאז פותחו כלי-הנשק האלה, בסוף שנות ה-60, לא היה עיד כל סיכוי מצ-ייתי לניצחון צבאי ערבי מוחלט. המדינות הערביות פשוט לא יכלו להרשות לעצמן לנצח ער-כדי חזירה ללב מדינת ישראל, המאוכלס בצפיפות.

חזירה כזו, פירושה יהיה הזנמה להרס מסויים בכל הערים הערביות הגדולות, שכן בשלב זה של המלחמה תחול ישראל לשקול תוצאות ארוכות-טווח. בשלב כזה לא תהיה עוד חשיבות לכך שארצות-הברית תזנח את ישראל בחלחלה, או אפ-י שמישהו יטרח לצייד את מדינות ערב בנשק גרעיני משלהן, דבר לא יוכל להח-זיר עוד את קהיר ואת דמשק — וואלי-גם ערים ערביות המרוחקות הרבה יותר.

חזירה צבאית ערבית רצינית לשיטחה של ישראל תעלה את האפשרות של ש-י מוש טאקטי ישראלי בנשק גרעיני, עוד זמן רב לפני שתגיע ישראל למצב של ייאוש מוחלט, שכתוצאה ממנו יוטל איום גרעיני על הערים הערביות. ואפילו מצב כזה די יהיה בו כדי לעורר בעיות חמ-רות ביותר לגבי המפקדים הערביים, שכן מהלומתי-הנגד האפקטיבית הערבית היח-דה תהיה פעולה צבאית פרושה ביותר —